

Moderniseringsdepartementet
Postboks 8004 Dep,
0030 Oslo

MODERNISERINGSDEPARTEMENTET
ARKIVKODE
- 4 JULI 2005
SAKSB. KPA
SAKSNR 200404123-150

Saksbehandler: Janne Skei

200501325-104
Oslo, den 30. juni 2005

HØRINGSUTTALELSE – ENDRINGER I REGELVERKET FOR OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Nedenfor følger Norges Handikapforbund kommentarer til høringsnotat i to deler vedrørende endringer i regelverket ved offentlige anskaffelser.

Positivt at det stilles krav til «Universell Utforming»

Norges Handikapforbund er tilfredse med at hensynet til Universell Utforming er inkludert både i lov og forskrift. Når det offentlige inkluderer krav om Universell Utforming knyttet til offentlige innkjøp, bidrar dette til at de fleste produkter og tjenester etter hvert vil tilpasses kravene. Det er mer lønnsomt for tilbyderne enn å følge 2 service og/eller produktlinjer. Slike erfaringer er gjort i USA, som har reguleringer som setter krav til tilgjengelighet ved offentlige innkjøp.

Vi er glad for at departementet tar sikte på å gi ut en rettleiding om hvordan hensynet til Universell Utforming kan ivaretas i selve anskaffelsesprosessen. «Universell utforming» er enda for mange et relativt ukjent tankesett. Vi tror at innkjøpere og andre aktører vil ha god nytte av nærmere veiledning om hvordan lovens og forskriftens krav på området kan ivaretas.

Vi vil understreke at en del av funksjonshemmedes organisasjoner, der i blant Norges Handikapforbund, har solid kunnskap om både teori og praksis når det gjelder «Universell Utforming». Vi mener det derfor vil være svært hensiktsmessig å ta med representanter fra organisasjonene når begrepet skal operasjonaliseres. Norges Handikapforbund stiller gjerne sin kunnskap til disposisjon i sakens anledning.

NHF savner klare krav om ikke-diskriminering av arbeidstakere

Norges Handikapforbund savner i regelverket klare krav om ikke-diskriminering av forskjellige grupper arbeidstakere. Flere grupper er underrepresentert blant arbeidstakere. I underkant av halvparten av funksjonshemmede er yrkesaktive, mens tilsvarende for befolkningen totalt er 78%¹.

¹ SSB – rapport 2004/25 om Funksjonshemmede på arbeidsmarkedet – fra Arbeidskraftundersøkelsen, 48,7% av funksjonshemmede i arbeidsstyrken i 2004 – mot 78% av befolkningen totalt.

Krav om ikke-diskriminering av arbeidstakere er effektivt

Det kan være varierende årsaker til at funksjonshemmede stenges ute og diskrimineres i arbeidslivet. Felles i samtlige tilfeller er imidlertid at vi i Norge har få ytre «motivasjons-/pressfaktorer» som kan få arbeidsgivere til å inkludere også funksjonshemmede i arbeidslivet.

Gjennom de siste 15 år, siden attføringsmeldingen ble introdusert, har arbeidslinjen vært et overordnet politisk mål for alle politiske partier. Allikevel har man i liten grad ønsket å «sette makt bak krava».

Offentlige myndigheter har betydelig markedsmakt. Offentlige innkjøp på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå utgjør en anseelig sum. I 2003 var disse på 240 milliarder kroner, hvor av 80 % - eller vel 192 milliarder – var innkjøp foretatt i regi av offentlig forvaltning.

Gjennom innkjøp kan det offentlige benytte sin økonomiske makt for å støtte opp om prinsippet om like muligheter på arbeidsmarkedet. I USA ble dette prinsippet introdusert i praksis allerede under 2. verdenskrig. Slike antidiskrimineringsklausuler ble inkorporert for rase og kjønn i «Civil Rights Act» i 1964.

Klausulene har hatt stor effekt på utviklingen av like muligheter i arbeidslivet både for kvinner og for etniske minoriteter. En studie som ble gjort i perioden 1974-1980 viste at *»det fantes en 20% økning i ansettelser for minoriteter blant føderale leverandører sammenlignet med 12 % økning blant ikke-føderale leverandører.»* For kvinner viste tallene enda større forskjeller – 15% for føderale leverandører mot 2,2% økning for de ikke-føderale leverandørene.²

Innkjøpsklausuler bidrar til holdningsendring

Innkjøpsklausuler som krever forskjellige ikke-diskriminerende tiltak bidrar også til holdningsendringer. I tillegg til å innfri en rekke konkrete målsetninger, fører disse klausulene til sterkere fokus på ikke-diskriminering. Når leverandører må forholde seg til konkrete krav bidrar dette til en bevisstgjøringsprosess som etter hvert gjør at man også forstår hvorfor kravene finnes.

Det er uetisk at det offentlige finansierer diskriminering

NHF mener det er umoralsk å benytte offentlige midler til å finansiere leverandører som utestenger hele befolkningsgrupper fra arbeidsstokken. Offentlige skatte kroner tilhører samfunnet, og skal komme ALLE grupper til gode. Vi kan ikke med åpne øyne benytte offentlige midler til å finansiere arbeidsplasser som bryter med etiske og juridiske prinsipper om å ikke diskriminere. Leverandører som ikke kan vise til at de aktivt jobber for å likestille alle grupper som arbeidstakere i bedriften, bør derfor ikke regnes som godkjente leverandører av varer og tjenester til det offentlige.

Hvordan implementere ikke-diskrimineringsklausuler i lovverket?

Forslag til endring i forskrift

Norges Handikapforbund har følgende forslag til endring av tekst i lov- og forskriftsforslagene. Forslag til ny tekst står i kursiv.

---

² Avsnittet bygger på informasjon fra «Ingen diskriminering med skattemedel» Integrationsverkets Rapportserie 2000:7, skrevet av Paul Lappalainen

§ 3-8 Bruk av kontraktsstandarder og spesiell kontraktsvilkår

Vi foreslår at siste setning i pkt. 2) skal lyde:

Slike betingelser kan også omhandle *miljøhensyn og sosiale hensyn, herunder retten til ikke-diskriminering uansett grunnlag, jfr. Arbeidsmiljølovens kapittel 13.*

Vi viser til reglene i Arbeidsmiljølovens kapittel 13, om vern mot diskriminering i arbeidslivet. Tilsvarende bestemmelser om forbud mot direkte og indirekte diskriminering, regler om delt bevisbyrde og effektiv sanksjonering ved brudd på reglene bør være relevante i forskriften om offentlige anskaffelser. Vi ber departementet vurdere om tilsvarende bestemmelser bør innarbeides i forskriften eller om en henvisning mellom forskrift og lov er mer hensiktsmessig.

§ 7-5 Kvalifikasjonskrav

Vi foreslår en presisering av at kvalifikasjonsgrunnlag jf. pkt. 3), kan være at leverandøren dokumenterer at virksomheten utøves eksternt og internt, på en slik måte at den ikke diskriminerer på noe grunnlag.

Samme presisering bør tas inn i et nytt pkt. 3) i § 15-5

EUs innkjøpsdirektiv artikkel 26 åpner for en rekke sosiale hensyn, og i recital 33 gis en ikke uttømmene liste med eksempler på hensyn som kan tas.

§§ 10-10 og 18-12 Avvisning på grunn av forhold ved leverandøren

Vi foreslår et nytt pkt. 1g) om at oppdragsgivere skal avvise leverandører som:

g) har fått vedtak mot seg i Diskriminerings- og likestillingsnemnda, og ikke kan fremlegge dokumentasjon på hvordan dette kan unngås i fremtiden

Artikkel 27/recital 34 i EUs innkjøpsdirektiv kan etter vår oppfatning utnyttes langt bedre enn forslaget til forskrift gir inntrykk av. Likestillingsloven hjemler en aktivitetsplikt for arbeidsgivere. Fra nyttår vil det bli opprettet en egen veiledningstjeneste under det nye Diskriminerings- og likestillingsombudet som skal motivere arbeidsgivere til å gjøre aktive innsatser for å legge til rette for et inkluderende arbeidsmiljø.

Både USA og Storbritannia har praktisert aktivitetsplikt for å motvirke diskriminering. Et slikt offensivt virkemiddel bør benyttes ved inngåelse av store kontrakter. Plikten kan innebære at arbeidsgiver må kunne dokumentere at det er iverksatt konkrete tiltak, at praksis er endret, eller at det foreligger handlingsplaner som bidrar til rekruttering av utsatte grupper og motvirker diskriminerende praksiser på arbeidsplassen. Denne typen aktivitetsplikt innebærer ikke nødvendigvis årlige rapporter, slik Likestillingsloven krever. I USA er det kontraktens størrelse som avgjør system for dokumentasjon, og ved mindre kontrakter er kravet at arbeidsgiver på oppfordring viser dokumentasjon.

Med vennlig hilsen
NORGES HANDIKAPFORBUND

Lars Ødegård
generalsekretær